

HOOFDSTUK 1: HET HISTORISCH REFERENTIEKADER

1. DE TIJD.....	3
1.1. PERIODISERING.....	3
1.2. DE HISTORISCHE PERIODES (IN DE WESTERSE GESCHIEDENIS).....	4
1.3. GEBEURTENISSEN SITUEREN IN DE TIJD.....	5
1.4. DE HISTORISCHE PERIODES IN ANDERE SAMENLEVINGEN.....	7
1.5. TIJDREKENING.....	8
1.6. HET ANCIEN REGIME.....	9
1.7. DE NIEUWSTE TIJD EN DE EIGEN TIJD.....	10
1.8. BEGRIPPEN IN VERBAND MET TIJD.....	11
1.9. SOORTEN SAMENLEVINGEN.....	13
2. DE RUIMTE.....	15
2.1. KAARTEN.....	15
2.2. RUIMTELIJKE BEGRIPPEN.....	15
3. DE DOMEINEN.....	17
3.1. DE VIER MAATSCHAPPELIJKE DOMEINEN.....	17
3.2. VERBANDEN EN WISSELWERKINGEN.....	18
3.3. DE DOMEINEN IN DE VERSCHILLENDE HISTORISCHE PERIODES.....	21
4. BEGRIPPEN.....	26
4.1. ALGEMENE HISTORISCHE BEGRIPPEN.....	26
4.2. STRUCTUURBEGRIPPEN.....	33

HOOFDSTUK 2: DE ECONOMISCHE VERANDERINGEN IN DE 19DE EEUW

1. DE INDUSTRIËLE REVOLUTIE.....	3
1.1. DE EERSTE INDUSTRIËLE REVOLUTIE.....	3
1.1.1. De start: Groot-Brittannië.....	3
1.1.2. De eerste industriële revolutie in België.....	5
1.2. DE TWEEDE INDUSTRIËLE REVOLUTIE.....	7
1.2.1. Kenmerken.....	7
1.2.2. Oorzaak.....	7
1.2.3. Belangrijke vernieuwingen.....	7
1.2.4. Industriële centra.....	8
2. GEVOLGEN VAN DE INDUSTRIALISERING.....	9
2.1. ECONOMISCHE GEVOLGEN.....	9
2.1.1. Het industrieel kapitalisme.....	9
2.1.2. De consumptiemaatschappij.....	9
2.1.3. De economische crisis.....	10
2.2. SOCIALE GEVOLGEN.....	10
2.2.1. Milieu.....	10
2.2.2. Verstedelijking.....	10
2.2.3. Werkloosheid.....	11
2.2.4. Proletarisering.....	11
3. LEEFOMSTANDIGHEDEN IN DE 19DE-EEUWSE SAMENLEVING.....	12
3.1. DE ARBEIDERS.....	12
3.2. DE RIJKE BURGERIJ.....	13
4. VERGELIJKINGEN.....	15
4.1. DE IR ↔ DE INDUSTRIËLE ONTWIKKELING VAN DE BRICS.....	15
4.2. SAMENLEVING TEN TIJDE VAN DE IR ↔ AGRARISCHE SAMENLEVINGEN.....	15
4.3. SAMENLEVING TEN TIJDE VAN DE IR ↔ DE POSTINDUSTRIËLE SAMENLEVING.....	16
4.4. BELGIË ↔ ANDERE GEÏNDUSTRIALISEERDE LANDEN.....	17
4.5. BELGIË TIJDENS DE IR ↔ BELGIË VANDAAG.....	17

HOOFDSTUK 3: BELGIË IN DE 19DE EEUW

1. HET ONTSTAAN VAN BELGIË.....	3
1.1. ACHTERGROND.....	3
1.2. ONVREDE IN DE BELGISCHE GEBIEDEN.....	3
1.3. DE BELGISCHE REVOLUTIE VAN 1830 EN DE BELGISCHE ONAFHANKELIJKHEID....	4
1.4. DE JONGE BELGISCHE STAAT EN DE GRONDWET.....	6
1.5. DE VLAAMSE BEWEGING (tot 1914).....	9
2. HET SOCIALISME.....	14
2.1. HET WETENSCHAPPELIJK SOCIALISME OF MARXISME.....	14
2.1.1. Inleiding.....	14
2.1.2. Visie op mens, geschiedenis en samenleving.....	16
2.1.3. Marx en het kapitalisme.....	18
2.1.4. Marx en het communisme.....	19
2.2. HET UTOPISCH SOCIALISME.....	21
2.3. DE SOCIAALDEMOCRATIE.....	21
2.4. HET ANARCHISME.....	22
3. DE ARBEIDERSBEWEGING.....	23
3.1. DE SOCIALISTISCHE ARBEIDERSBEWEGING.....	23
3.1.1. Algemeen.....	23
3.1.2. België.....	24
3.2. DE CHRISTELIJKE ARBEIDERSBEWEGING.....	26
3.2.1. Algemeen.....	26
3.2.2. België.....	27
4. REALISATIES TEN VOORDELE VAN DE ARBEIDERS.....	29
4.1. ALGEMEEN.....	29
4.2. BELGIË.....	29
5. OVERZICHT: DE EVOLUTIE VAN HET BELGISCH STEMRECHT.....	31
6. VERZUILING.....	32

HOOFDSTUK 4: LIBERALISME EN NATIONALISME

1. HET BEGRIP IDEOLOGIE.....	3
2. HET LIBERALISME.....	3
2.1. TYPERING.....	3
2.2. ONTSTAAN.....	4
2.2.1. John Locke.....	4
2.2.2. De verlichting.....	5
2.2.3. Ontstaan van het liberalisme.....	8
2.3. NATIONALE ONTWIKKELINGEN.....	8
3. HET NATIONALISME.....	10
3.1. ONTSTAAN.....	10
3.2. KENMERKEN.....	12
3.3. GEVOLGEN.....	13
3.4. SOORTEN NATIONALISME.....	14
3.4.1. Separatisme.....	14
3.4.2. Unificatie.....	14
3.4.3. Versterkend nationalisme.....	15
3.5. HET NATIONALISME VANDAAG.....	18
3.5.1. In België.....	18
3.5.2. Elders.....	19

HOOFDSTUK 5: DE CULTURELE ONTWIKKELINGEN IN DE NIEUWSTE TIJD

→ KIES ÉÉN STROMING

1. ROMANTIEK.....	3
2. REALISME.....	6
3. IMPRESSIONISME.....	8
4. ART NOUVEAU EN JUGENDSTIL.....	10
5. (DUITS) EXPRESSIONISME.....	12
6. SURREALISME.....	16
7. KUBISME.....	19

Beeldmateriaal bij elke stroming vind je op de site: Leerstof → link Beeldmateriaal kunststromingen.

HOOFDSTUK 6: HET MODERN IMPERIALISME

1. IMPERIALISME: BEGRIP EN SITUERING.....	3
2. DE MOTIEVEN VAN DE IMPERIALISTEN.....	6
3. GEVOLGEN VAN HET IMPERIALISME.....	8
4. DE BELGISCHE KOLONISATIE VAN CONGO.....	10
4.1. KONGO VRIJSTAAT.....	11
4.2. BELGISCH KONGO.....	14
5. INVLOED VAN DE KOLONISATIE VAN KONGO.....	15
5.1. OP DE BELGISCHE SAMENLEVING.....	15
5.2. OP DE POLITIEKE SITUATIE.....	15
5.3. OP DE RELATIE MET ANDERE EUROPESE LANDEN.....	16

HOOFDSTUK 7: DE EERSTE WERELDOORLOG

1. OORZAKEN EN MECHANISMEN.....	3
1.1. DE FRANS-PRUISISCHE OORLOG.....	3
1.2. KOLONIALE CONFLICTEN.....	3
1.3. DE BALKAN.....	5
1.4. ECONOMISCHE RIVALITEIT.....	7
1.5. BONDGENOOTSCHAPPEN.....	7
1.6. BEWAPENINGSWEDLOOP EN MILITARISME.....	9
1.7. FATALE MISREKENINGEN.....	10
2. DE AANLEIDING.....	10
3. HET VERLOOP.....	11
3.1. HET VON SCHLIEFFEN-PLAN.....	11
3.2. HET EIGENLIJKE VERLOOP.....	12
3.3. LOOPGRAVENOORLOG.....	16
4. BELGIË TIJDENS DE EERSTE WERELDOORLOG.....	17
4.1. DE BELGISCHE OORLOGSINSPANNINGEN.....	17
4.2. BEZET BELGIË.....	17
4.3. DE FRONTBEWEGING.....	18
5. PROPAGANDA.....	19
5.1. DEFINITIE EN KENMERKEN.....	19
5.2. DE AFFICHE ALS PROPAGANDAMIDDEL.....	20
5.3. PROPAGANDATECHNIEKEN.....	21
6. DE VREDESVERDRAGEN NA DE EERSTE WERELDOORLOG.....	23
6.1. HET VERDRAG VAN VERSAILLES.....	23
6.2. KIEM VAN DE TWEEDE WERELDOORLOG.....	28
6.3. DE VOLKENBOND.....	29
7. GEVOLGEN VAN DE EERSTE WERELDOORLOG.....	30

HOOFDSTUK 8: HET INTERBELLUM

1. DE ECONOMISCH CRISIS.....	3
1.1. EEN STUKJE ECONOMISCHE THEORIE.....	3
1.1.1. Vrijemarkteconomie.....	3
1.1.2. Planeconomie of centraal geleide economie.....	4
1.1.3. Gemengde economie.....	5
1.1.4. John Maynard Keynes en het keynesiaans beleid.....	8
1.1.5. Het neoliberalisme.....	10
1.2. DE JAREN TWINTIG.....	13
1.2.1. De VS.....	13
1.2.2. Europa.....	14
1.3. DE BEURSCRASH VAN 1929 EN DE GROTE CRISIS.....	15
1.3.1. De Crash Van Wall Street.....	15
1.3.2. De Grote Depressie.....	17
1.3.3. De wereldwijde economische crisis.....	18
1.3.4. Aanpak van de crisis in de VS.....	20
2. DE OPKOMST VAN HET FASCISME.....	23
2.1. WAT IS FASCISME?.....	23
2.2. HET FASCISME IN ITALIË.....	24
2.2.1. Ontstaan en ontwikkeling.....	24
2.2.2. Kenmerken van de fascistische staat.....	26
2.3. HET FASCISME IN DUITSLAND: HET NAZISME.....	27
2.3.1. Ontstaan.....	27
2.3.2. Machtsovername.....	28
2.3.3. Ideologie.....	30
2.3.4. Kenmerken van het naziregime.....	32
2.3.5. Het beleid tegenover de joden.....	34
2.3.6. Nazi-propaganda.....	35
2.4. HET FASCISME IN SPANJE.....	38
2.5. DEMOCRATISCHE RECHTSSTAAT ↔ FASCISME.....	39
3. HITLER EN DE AANLOOP NAAR DE TWEEDE WERELDOORLOG.....	41
4. BELGIË TIJDENS HET INTERBELLUM.....	45
4.1. POLITIEK.....	45
4.2. SOCIAAL.....	46
4.3. DE VLAAMSE BEWEGING.....	46
4.3.1. Belang van de oorlog voor de Vlaamse Beweging.....	46
4.3.2. Kenmerken van de Vlaamse Beweging tijdens het interbellum.....	47
4.3.3. Vlaamse verwezenlijkingen.....	47
4.4. CRISIS VAN DE DEMOCRATIE.....	48

HOOFDSTUK 9: DE TWEEDE WERELDOORLOG

1. OORZAKEN.....	3
1.1. JAPAN.....	3
1.2. ITALIË.....	4
1.3. DUITSLAND.....	4
1.4. CONCLUSIE.....	4
2. HET VERLOOP VAN DE OORLOG.....	4
2.1. EERSTE PERIODE (1939 TOT 1942).....	5
2.1.1. Europa.....	5
2.1.2. Azië.....	7
2.2. KEERPUNT.....	8
2.2.1. Slag bij Midway.....	8
2.2.2. Slag bij El Alamein.....	10
2.2.3. Slag om Stalingrad.....	10
2.3. TWEEDE PERIODE (1942 TOT 1945).....	11
2.3.1. Europa.....	11
2.3.2. Azië.....	13
3. KENMERKEN VAN DE TWEEDE WERELDOORLOG.....	14
3.1. ALGEMEEN.....	14
3.2. BEZETTING.....	15
3.2.1. Bezetting door Duitsland.....	15
3.2.2. Bezetting door Japan.....	17
3.3. OORLOGSECONOMIE.....	17
4. DE HOLOCAUST (1933-1945).....	22
5. DE GEVOLGEN VAN DE TWEEDE WERELDOORLOG.....	30
6. DE GROTE VREDESCONFERENTIES.....	30
6.1. JALTA.....	31
6.2. POTSDAM.....	32
7. BELGIË TIJDENS DE TWEEDE WERELDOORLOG.....	34
7.1. ECONOMIE EN DAGELIJKS LEVEN IN BEZET BELGIË (1940 – 1944).....	34
7.2. COLLABORATIE.....	37
7.3. VERZET.....	38

HOOFDSTUK 10: DE VERENIGDE NATIES EN DE EUROPESE UNIE

1. DE VERENIGDE NATIES.....	3
1.1. INLEIDING.....	3
1.2. ONTSTAAN.....	4
1.3. ORGANISATIE.....	5
1.3.1. Hoofdorganen.....	5
1.3.1.1. Algemene Vergadering.....	5
1.3.1.2. Veiligheidsraad.....	6
1.3.1.3. Secretariaat.....	8
1.3.1.4. Internationaal Gerechtshof.....	9
1.3.1.5. De Economische en Sociale Raad.....	9
1.3.1.6. De Trustschapsraad.....	10
1.3.2. De VN-familie van organisaties.....	10
1.3.2.1. VN-programma's en -fondsen.....	10
1.3.2.2. Gespecialiseerde en andere organisaties.....	11
1.4. DE DUURZAME ONTWIKKELINGSDOELEN: 2016-2030.....	13
1.5. DE UNIVERSELE VERKLARING VAN DE RECHTEN VAN DE MENS.....	16
1.6. ANDERE VERWEZENLIJINGEN VAN DE VN.....	17
1.7. PROBLEMEN EN KRITIEK.....	21
2. DE EUROPESE UNIE.....	24
2.1. DE OORZAKEN VOOR DE OPRICHTING VAN DE EU.....	24
2.2. DOELSTELLINGEN.....	24
2.3. DE BELANGRIJKSTE FASEN IN HET EUROPESE EENMAKINGSPROCES.....	24
2.4. DE POLITIEKE ORGANEN EN DE WERKING VAN DE EU.....	27
2.5. DE ACTUELE UITDAGINGEN VAN DE EU.....	28

HOOFDSTUK 11: HET NAOORLOGSE BELGIË

1. NAOORLOGSE BREUKLIJNEN EN CONFLICTEN.....	3
1.1. REPRESSIE.....	3
1.2. DE KONINGSKWESTIE.....	4
1.3. SCHOOLSTRIJD EN SCHOOLPACT.....	6
1.4. DE EENHEIDSWET EN LEUVEN VLAAMS.....	7
2. VAN UNITAIRE NAAR FEDERALE STAAT.....	7
2.1. INLEIDING.....	7
2.2. GROEIENDE TEGENSTELLINGEN IN DE JAREN 50 EN 60.....	7
2.3. VAN UNITAIR NAAR FEDERAAL IN 4 STAPPEN.....	9
2.4. DE HUIDIGE STRUCTUUR VAN BELGIË.....	10
2.5. DE FEDERALE STAAT.....	12
2.6. HET REGIONAAL EN COMMUNAUTAIR NIVEAU.....	15
2.7. HET PROVINCIAAL NIVEAU.....	17
2.8. HET GEMEENTELIJK NIVEAU.....	17
2.9. ENKELE BELANGRIJKE BEGRIPPEN.....	18
2.10. VLAAMSE POLITIEKE PARTIJEN.....	19
3. SOCIAALECONOMISCHE ONTWIKKELING NA 1945.....	33
3.1. DE VERZORGINGSSTAAT.....	33
3.1.1. Ontstaan van de verzorgingsstaat.....	33
3.1.2. De werking van de verzorgingsstaat.....	36
3.1.3. Problemen van de verzorgingsstaat.....	38
3.2. DE ACTIEVE WELVAARTSSTAAT.....	39

Opgelet:

In dit hoofdstuk komen veel namen voor van "huidige" premier, partijvoorzitters,...

Controleer vlak voor je examen of er iets veranderd is.

Je kan hiervoor de link op de site gebruiken: [Leerstof 2023 > Belangrijke personen in de politiek](#)

De te controleren namen staan in dit document in het groen en vet.

HOOFDSTUK 12: DE KOUDE OORLOG

1. KENMERKEN VAN DE KOUDE OORLOG.....	3
1.1. SITUERING EN VERLOOP.....	3
1.1.1. Fase 1: 1945-1953.....	3
1.1.2. Fase 2: 1953 tot eind jaren 70.....	5
1.1.3. Fase 3: Eind jaren 70 tot 1985.....	8
1.2. BELANGRIJKE CONFLICTEN UIT DE KOUDE OORLOG.....	9
1.2.1. De oorlog in Korea (1950-1953).....	9
1.2.2. De Cubacrisis (1962).....	10
1.2.3. Vietnam (met VS: 1964-1975).....	10
1.2.4. Praagse Lente (1968).....	11
1.2.5. Afghaanse invasie van de USSR (1979-1989).....	11
1.3. CHRONOLOGIE VAN DE KOUDE OORLOG.....	12
2. HET EINDE VAN DE KOUDE OORLOG (1885-1991).....	13
2.1. DE HERVORMINGSPOLITIEK VAN GORBATSJOV.....	13
2.2. HET UITEENVALLEN VAN DE SOVJET-UNIE (1989-1991).....	14
2.3. GEVOLGEN VAN HET UITEENVALLEN VAN DE SOVJET-UNIE.....	18
2.3.1. De vroegere Sovjet-Unie.....	18
2.3.2. De Oostbloklanden.....	22
2.3.3. De rest van Europa.....	23
2.3.3.1. Algemene gevolgen.....	23
2.3.3.2. De hereniging van Duitsland.....	23
2.3.4. De wereld.....	24
3. HET COMMUNISME IN DE WERELD.....	25
4. DE ACTUELE INTERNATIONALE VERHOUDINGEN.....	26
4.1. DE VS EN RUSLAND SINDS 1989.....	26
4.2. DE ROL VAN DE BRICS.....	28
4.2.1. De Grote Vijf.....	28
4.2.2. De BRICS en de internationale verhoudingen.....	32
4.2.3. Toelichtingen.....	33
4.3. DE ROL VAN DE EU.....	35
4.3.1. Economische positie van de EU.....	35
4.3.2. Rol in en betekenis voor de internationale verhoudingen.....	36
4.4. VAN UNIPOLAIRE NAAR MULTIPOLAIRE WERELDDORDE.....	36

HOOFDSTUK 13: ISRAËL EN DE PALESTIJNSE KWESTIE

1. VOORGESCHIEDENIS.....	3
2. HET ONTSTAAN VAN DE STAAT ISRAËL.....	5
3. VERZET EN INTERNATIONALE SPANNINGEN.....	6
4. DE VEILIGHEIDSMUUR.....	11
5. TOEKOMST EN UITDAGINGEN.....	12
5.1. ERKENNING VAN DE PALESTIJNSE STAAT ALS WAARNEMEND LID BIJ DE VN.....	12
5.2. DE ROL VAN JERUZALEM.....	13
5.3. DE PALESTIJNSE VLUCHTELINGEN.....	14
5.4. JOODSE NEDERZETTINGEN.....	15
6. ARABISCHE PARTIJEN TEGEN ISRAËL.....	16

HOOFDSTUK 14: DE CULTURELE ONTWIKKELINGEN IN DE EIGEN TIJD

1. HET EMANCIPATIEPROCES IN DE JAREN 60 EN 70.....	3
1.1. DE SEKSUELE REVOLUTIE.....	3
1.2. DE EMANCIPATIE VAN DE VROUW.....	4
1.2.1. Inleiding.....	4
1.2.2. Tot de jaren 60.....	5
1.2.3. De jaren 60 en 70: de tweede golf.....	6
1.3. PROTESTBEWEGINGEN TEGEN GEZAG, DE OORLOG EN DE KERK.....	8
2. DENKSTROMINGEN IN DE EIGEN TIJD.....	10
2.1. ANDERSGLOBALISTEN.....	10
2.2. NEGATIONISME.....	11
2.3. NEOFASCISME.....	12
2.4. PEGIDA.....	13
2.5. (POST)MODERNISME.....	13
2.6. SECULARISATIE.....	15
2.6.1. Oorzaken van de secularisatie.....	15
2.6.2. Gevolgen van de secularisatie.....	16

OEFENINGEN GESCHIEDENIS: SET 1 - DIVERSE OPDRACHTEN

(Vragen opgesteld door een toekomstige leerkracht geschiedenis)

1. HISTORISCH REFERENTIEKADER.....	2
2. DE SAMENLEVING IN DE NIEUWSTE TIJD.....	4
3. DE SAMENLEVING IN DE EIGEN TIJD.....	6
4. OPLOSSINGEN.....	7

WAT JE MOET WETEN OVER DIT DOCUMENT

Dit document hoort bij de cursus geschiedenis voor de derde graad aso.

De volledige cursus wordt verkocht door Edulogos cvba-vso en kost 40 euro.

De cursus Geschiedenis 3A kan alleen legaal worden gekocht via:

<https://examencommissie.be/shop>

Opgelet: De cursus van iemand anders kopen, heeft belangrijke nadelen.

- 1) Je loopt het risico dat je een verouderde cursus koopt. Die is dan niet in overeenstemming met de recentste vakfiche.
- 2) Je krijgt geen gratis updates, verbeteringen en aanvullingen.
- 3) Je kan geen aanspraak maken op de hulp die inbegrepen zit in de prijs voor de cursus.
- 4) Je hebt geen toegang tot het extra materiaal dat beschikbaar is via de site.

Houd ook rekening met het volgende. Het geldt dat Edulogos verdient met de verkoop van de cursussen wordt niet uitgekeerd aan de medewerkers. Het wordt volledig gebruikt om nieuwe cursussen te maken, bestaande cursussen aan te passen aan de nieuwe vakfiches en de site te onderhouden. Door dit document te verkopen of het te kopen van iemand anders, beperk je de mogelijkheden van Edulogos om al die zaken te kunnen blijven doen.

Dit document is bovendien auteursrechtelijk beschermd. Dit betekent dat je het niet mag verkopen of doorgeven zonder toestemming te vragen. Als uitkomt dat je dit toch doet, kan dit ernstige gevolgen hebben. Meer uitleg hierover vind je in de gebruiksovereenkomst:

<https://examencommissie.be/content/gebruiksovereenkomst>

OEFENINGEN GESCHIEDENIS: SET 2

Dit document bevat een (licht aangepaste) selectie van vragen uit diverse edities van het Nederlandse centraal examen geschiedenis.

De volledige examens zijn vrij beschikbaar via Examenblad.nl.

OPGAVEN.....	2
1. NIEUWSTE TIJD.....	2
1.1. OPEN VRAGEN.....	2
1.2. WERKEN MET BRONNEN.....	3
2. EIGEN TIJD.....	14
2.1. OPEN VRAGEN.....	14
2.2. WERKEN MET BRONNEN.....	16
OPLOSSINGEN.....	31
1. NIEUWSTE TIJD.....	31
1.1. OPEN VRAGEN.....	31
1.2. WERKEN MET BRONNEN.....	32
2. EIGEN TIJD.....	35
2.1. OPEN VRAGEN.....	35
2.2. WERKEN MET BRONNEN.....	37

OEFENINGEN GESCHIEDENIS: SET 3

In de volgende opgaven moet je telkens gebeurtenissen, personen, voorwerpen,... chronologisch rangschikken. Je kan dit doen met de kennis die je hebt over specifieke onderwerpen OF door je kennis van het historisch referentiekader te gebruiken.

Deze oefeningen zijn nuttig omdat je vaak tot het juiste antwoord kan komen door te redeneren.

De oefeningen zijn geselecteerd uit diverse edities van het Nederlandse centraal examen geschiedenis. De volledige examens zijn vrij beschikbaar via Examenblad.nl.

De **oplossingen** staan helemaal op het einde van dit document.

- 1) De volgende beschrijvingen van het Russische volkslied staan in willekeurige volgorde:
  - 1 Tijdens de Tweede Wereldoorlog werd De hymne van de Sovjet-Unie, een lied met een patriotistische tekst, het nieuwe volkslied.
  - 2 Na het uiteenvallen van de Sovjet-Unie werd als volkslied Het Patriottenlied gekozen totdat de Russisch leider Vladimir Poetin het liet vervangen door het Volkslied van de Russische Federatie.
  - 3 Het volkslied God behoeft de Tsaar werd door de communistische revolutionairen verboden vlak na hun machtsgreep.
  - 4 Tsaar Alexander I liet het nieuwe volkslied Gebed van de Russen componeren om de overwinning op Napoleon te vieren.
  - 5 Na de dood van Stalin werd de tekst van het volkslied waarin hij werd bejubeld, geschrapt en was het volkslied alleen nog een melodie.
  - 6 Lenin voerde bij de stichting van de Sovjet-Unie de Internationale als volkslied in, een strijdlid voor de arbeidersbeweging met versies in vele talen.

- 2) Bij de volgende gebeurtenissen uit de geschiedenis speelden bruggen een rol:
  - 1 In Berlijn vermoordden militairen Rosa Luxemburg, een van de leiders van de Spartacus-opstand. Haar lichaam werd bij de Lichtensteinbrug in het Landwehrkanaal gegooid.
  - 2 In opdracht van de nazi's werd tussen de twee wijken van het Joodse getto in Warschau een voetgangersbrug gebouwd om te voorkomen dat Joden en niet-Joden met elkaar in contact zouden komen.
  - 3 Toen Napoleons veldtocht tegen Rusland mislukte, bouwden Nederlandse geniesoldaten in het ijskoude water van de Berezina twee houten bruggen om de terugtocht van het Franse leger mogelijk te maken.
  - 4 Om het tegen Wilhelm II gerichte bondgenootschap tussen Frankrijk en Rusland te vieren, werd een van de bruggen over de Seine in Parijs vernoemd naar tsaar Alexander III.
  - 5 In de provincie Neder-Germanië mislukte een opstand van de Batavieren tegen de Romeinse overheersing. Bij de resten van de brug over de Nabalia onderhandelde de aanvoerder van de Batavieren met de Romeinen over de overgave.
  - 6 Op de Pont Neuf in Parijs werd vlak na het Congres van Wenen het bronzen standbeeld van koning Hendrik IV, dat eerder door Franse revolutionairen was vernield, weer opgericht.